

Rádió-
figyelő

Szárszó

A múlt héten pénteken éppen negyvenöt esztendeje volt annak, hogy Balaton-szárszón, alig egy-két kilométerre József Attila hét esztendővel korábban odaérkezett kísértetvonatától — megkezdődött alighanem az egész évszázadközépi Magyarország legjelentősebb (mert legtöbbet tudó, akár legmesszebb hatni képes) értelmiségi tanácskozása.

„Szárszó 43” — ez ma már legenda. (Vagy remélhetőleg rövidesen teljes mértékben azzá lesz.) A *Mérleg* című műsor pénteken este a Kossuth adón Balogh Sándor és Antalffy Krisztina segítségével Szárszó mai tanulságait próbálta megfogalmazni, tulajdonképpen így módon abban a kérdésben is vizsgálódásra készítve: merre bil lenne hát ma a mérleg, sőt a Mérleg nyelve? Mármint a magyarság sorsáért érzett felelősség mértékét eldönteni hivatott mérleg.

Az most már a leghatározottabban kijelentendő: 1943 nyarának végén egyértelműen a népi íróknak az egész magyar szellemi elitet megmozgató nagy tanácskozása felé billent. Lassacskán végre ez az evidencia is beigazolódn látszik: a nemzetért felelős magyar értelmiség hatalmas közéleti-társadalmi fóruma és egyben tette

volt Szárszó. Együttal betetőződése is egy folvamatnak, melyet joggal summázhatott a magyarság szellemi kondícióját elemezve *Németh László* úgy, hogy az már majdhogynem megfelelőnek mondható. „képviselői a helyükön vannak, ideológiája kész”. Más kérdés, ami azután közvetlenül Szárszót követően történt...

A mérleg nyelve tehát, vélheti a naiv olvasó, egyértelműen a Szárszót létrehozó és Szárszó szellemét képviselő nagy nemzedék oldalán is maradt. Sajnos, csak átmenetileg, mondhatni, csak egy röpke történelmi pillanatra. Mert ami rövidesen bekövetkezett, a német megszállással, Szálással, az ostrommal, a koalíciós idők csalogá és megint csak pillanatnyi lélegzetvételével, majd a Rákosi-rémuralommal és 56 sokkjával — már durván egészen más irányba billentette el Veres Péterektől. Illyés Gvuláéktól ama bizonyos mérleg nyelvé. Őket üldözések, támadások, mellőztetések özöne éri, a magyarság pedig mindinkább beleolmosodni látszik a felgyorsult történelem könyörtelen pörölcsapásaitól szétlapult ország állapotába, kollektív lelki helyzetébe.

Vajon egy mai Szárszó szellemi atyjaira nem vár-

na-e hasonló? Bevallom, számomra Szárszó egyik legjelentősebb mai tanulsága — túl a műsor több, fölöttébb megszívlelendő megállapításán — éppen az, hogyan lehetne elkerülni s így egyáltalán megelőzni egy újabb, most végre formálódni látszó, népi-nemzeti szellemi értelmiségi tábor szétzúzását. Hogy ilyesmitől most ugyan miért kellene tartani? Talán csak a régi erdélyi magyar népi bölcsesség igazsága furkálódik bennem, miszerint „kit a kigyó megmárt, fél az a gyíktól es...” Mindenesetre a 45 éves mostani évfordulón még jelenleg is zajlik a Szárszó 88-konferencia, s az első napról szóló tudósítás címében ezt olvassom: *Fiatalokra alapozó új reformmozgalom adhat kiutat*. Gondolatban gyorsan hozzáteszek egy újabb hirt: a mai magyar írórtársadalomnak a tokaji írórtáborban részt vett képviselői kérelmezték, hogy a nemzeti kultúra megmentése érdekében, a kulturális környezet-szennyeződés ellen egyesület alapítsassék. Ez lenne a neve: Magyar Szellemi Védegyelet. Hát Szárszó pontosan ezt jelenti. A mérleg nyelve pedig ne billegjen tovább.

Domonkos László

Anyapótlás — átszervezéssel

Mi várható az integrálástól? Ki nyer ezzel? *Szeri Istvánné*, a belvárosi II. óvodai körzet vezetője új munkakörében cseppet sem világmegváltó, de mégis „felforgató” elképzeléseiről beszél.

— Több évtized után leváltunk az iskoláktól, önállóak lettünk. Körzeti óvodák jöttek létre. Gazdasági, szakmai függetlenséget élvezünk. Egy körzeti óvodavezető megbízatása öt évre szól. Megszüntek a nyugdíjas beosztások. Senki nem ülhet tétlenül, nyugodtan a babérjain.

— *Gazdasági szempontból mit jelent a függetlenségük?*

— Ez, sajnos, egyelőre még felemás. Jelenleg ugyanis a tanács Alsófokú Oktatási Intézmények Gazdasági Műszaki Gondnokságától kapjuk havonta az ötezer forintos késpénzellátmányunkat. Ha ötszáz forintot felül vásárolunk, csekkért kell rohanunk a Gameshez. Az is, igaz, hogy nálunk három intézményt vontak össze, és maradt a három költségvetés. Minden óvodára külön kell könyvelni.

— *Akkor az adminisztráció még több lett!*

— Az lenne az ésszerű, ha a körzetek önállóan gazdálkodhatnának, év elején megkaphatnák a működésükhöz szükséges összeget. Csekkfüzet sem ártana.

— *Úgy tudom, az óvodákban munkaerő-felesleg jött létre.*

— Bizonyos vezetői munkakörök megszűntek.

— *Miként oldják fel ezt a feszültséget?*

— Én azt tapasztaltam több helyen, hogy a volt ve-

Ha nálunk valami nem megy, jó magyar szokás szerint lázasan átszervezzük a struktúrát. Összevonunk, szét- és leválasztunk, ki- és beiktatunk... Majd várjuk a csodát. Az óvodákat is elkapták ez a láz, a városban a vége felé jár a szervezeti összevonásuk. A mozgások igen érzékenyen érintik az óvónók társadalmát, hiszen többen kénytelen munkahelyet változtatni, és vezetői beosztásuktól is megfosztatnak.

zető beállt gyakorló óvónóknak. Ez azzal járt, hogy valamelyik szakképzett kolléganőknak távoznia kellett. Az ilyesmi nem fájdalom-nélküli.

— *Más járható út nincs?*

— De igen! Néhol a nevelőtestület döntött arról, kitől válnak meg. Volt arra példa, hogy egy kollektíva nem kívánt együtt dolgozni a korábbi vezető óvónóval. Ennek hangot is adott. Az önállóságunk tehát e szempontból nem formális. Az azonban roppant elgondolkodtató, hogy egy vezető évek során milyen messzire kerülhet a gyakorlattól, a konkrét nevelői munkától. Azt hiszem, ezen feltétlenül változtatni kell.

— *Gondolom, megújításra szorul a vezetői eszköztár is.*

— A mi körzetünkben három óvoda működik, több mint negyven fős a kollektíva, a gyerekek száma meghaladja a háromszázat. Régi, utasításos módszerrel már a mi területünkön sem boldogulhat az ember. Mindenkinél tudnia kell a saját dolgát, én remélem, hogy

előbb vagy utóbb létrejönnek a demokratikus nevelőközösségek. A vélemények ne a folyosón hangozzanak el, hanem a nyilvánosság előtt. Az ötleteink ne íratárba kerüljenek, valósuljanak meg.

— *Szakmai szempontból mit várhatunk az integrációtól?*

— A körzetünkben működő három intézménynek oktatási egységet kell alkotnia. Színvonaluk, eszköztáruk közelítsen egymáshoz.

— *Konkrét tervei?*

— Szeretnék bevezetni hároméves kortól a komplex egészségügyi vizsgálatokat. Rendszeresen hordanák a gyerekeket fogszakorvoshoz. Beszédhibájukat mielőbb szeretnék kiszűrni, korrigálni. Egyébként a tervek kidolgozása kollektív munka lesz.

— *Mi az Ön óvodaeszménye?*

— Azokat az óvodákat szeretem, ahol a halk szó, a szeretet uralkodik, ahol nincsenek híján a türelemnek. És azt is tudomásul kell vennünk, hogy sokszor anyapótlók vagyunk...

B. E.

A fesztivál gyorsmérlege

A teljes héttel később záruló szabadtéri program miatt a szokásosnál későbbre tolódott a fesztivál intézőbizottságának hagyományos gyors számvetés véget ért összehívott gyűlése. Tegnap délelőtt Horváth Mihály, a bizottság titkára a következő átfogó értékelést adhatta az idei fesztiválnyárról: a szegedi rendezvénysorozat, amely az idén a rossz gazdasági körülmények ellenére bővebb programú volt, mint más-kor — *várazokozáson felül jól sikerült*. A legkülönbé-
lebb rendezvényekre 425 ezer ember látogatott el. A szám impozáns, talán ezért is tűnt fel, hogy némelyik eseményen nem tolongott a közönség. Ennek okai közül Horváth Mihály kiemelte a *propaganda hiányosságait*. Azt mondta, hogy a fesztivál különböző rendező szervezetei hosszú ideje nem találják meg azokat az eszközöket, amelyek alkalmak az előzetes hírverésre, az érdeklődés felkeltésére.

A mostani szabadtéri szezonban a tervezettnél több előadást tartottak: a Dóm téren tizenhatot, Újszegeden tizenegyet, kettőt a tanácsudvaron. A tizenhárom produkció összesen 29 előadáson kevés híján 90 ezer nézőt számoltak. (Fizető nézőkről van szó természetesen, hiszen az adatlapokról az nem olvasható le, hogy a szabadtéri igazgatóság szokatlanul szigorú intézkedései ellenére hány szegedi polgár ült „kedvezményesen” a nézőtérben.) A nézőszámmal egyenes arányban a Játékok bevétele is nőtt: a 11 és fél millió forintos bevételi összeg megközelíti a szabadtéri előadások állami támogatásának összegét. Amint Nikolenyi István igazgató a tegnapi ülésen elmondta, ilyenfajta arányokat nemigen sikerül mostanában produkálni az ország egyetlen másik hasonló intézményének sem. A három játékterületen — Dóm tér, újszegedi szabadtéri színpad, tanácsudvar — egymással összehangolva megrendezett előadások közül egyértelműen nyereségesek voltak az újszegedi és tanácsudvari produkciók. Ezek hasznát a következő Dóm téri előadások színvonalának emelésére tudják és akarják fordítani. Így érhető el talán jövőre is, ami az idén sikerült, hogy a rendkívül drága, de *magas művészeti, esztétikai értékek* képviselő előadások öregbíthetik a Szegedi Szabadtéri Játékok hírnevét. Ilyen produkcióként értékelték az idei Csiksomlyói

passiót és a *Don Carlost*. Kasszasikernek számított az úgynevezett könnyű műfajhoz sorolható, ám ebben a műfajban ugyancsak értékes *Nyomorultak*, a *Fehér Anna*, és sok nézőt vonzott *A bestia* is. A szabadtéri meghirdetett művészetpolitikai koncepciója szellemében sikerült ebben a szezonban *egyedi* opera-előadást létrehozni, színvonalas nemzetközi szereplőgárdával. A Don Carlos előadásain kipróbált hangtechnikai eljárások tapasztalatairól tanulmánytervet készített az igazgatóság azzal a nem titkolt céllal, hogy a következő évadok operaelőadásainak színvonalán a sokat kárhozott téri hangviszonyok ne ronthassanak. Ugyancsak egyedi s a népszínházi műsorpolitikába illeszkedő programként értékelték a *nemzetközi népzenei találkozót*, amelynek azonban valószínűleg azért nem lesz folytatása, mert megbillen a műfaji egyensúly, amelyre a program összeállítói mindig is törekedtek. Az igazgató néhány pontos dátummal is szolgált — a jövő szezonra: 1989. július 13-án, 14-én, és 15-én láthatjuk majd *Markó Iván* — először Párizsban bemutatandó — új művét, a *Párizs gyermekeit*. A néptáncfesztivál gálaműsorát a tavaly sikeres alkotópáros, *Polner Zoltán* és *Novák Ferenc* készíti, Polnernek a *Teknyőkaparó* címmel megjelent kötetéből való gyűjtések képezik a forráskönyv alapját, s az új táncjáték címe: *Jövendőmondó*. Augusztus 12-én és 14-én kerül a térre a *Turandot*, a tervek szerint nemzetközi szereposztásban. Néhány szezonos szünet után ismét terveznek operettet, és ismét nem marad el a már honos műfaj, a rockopera.

A fesztivál egyéb rendezvényeiről szólva Horváth Mihály elmondta, hogy a nemzetközi ipari vásár, amelyen Cambridge kivételével Szeged valamennyi testvérvárosa jelen volt, 160 ezer főnyi látogatót vonzott. Az ifjúsági napokat rendező KISZ-szervezetek törekvéseinek megfelelően a korábbiaknál tartalmasabb programot sikerült összeállítani a fiataloknak a SZIN három napjára. Csökkent viszont az érdeklődés a TIT nyári egyeteméi iránt, mert kevesen tudják megfizetni a tanfolyamok megemelkedt díjait. A megszokottnál kevesebben keresték fel a nyári időszakos kiállításokat is, bár a tizenkét állandó és a tizenhárom időszak

látogatót regisztráltak. 10-11 ezer nézője volt a különféle sportrendezvényeknek.

A főnti számadatokból úgy tűnik, az idegenforgalom szakembereinek panaszos nyilatkozatai ellenére a *nyári forgalom nem csökkent* a városban. Mint *Varga József*, a Szeged Tourist vezetője elmondta, a látogatók az újabban létesített olcsóbb szálláshelyeket veszik igénybe elsősorban, és így maradnak kihasználatlannul a magas árkakal dolgozó szállodák. Az intézőbizottsági ülésen dicséretet kapott a városgondnokság, amiért a nyár folyamán rendszeresen takarította a várost, és „a szemét elhordásában sem volt fennakadás”, ráadásul a szerény városdekoráció „szintentartásáról” is folyamatosan gondoskodtak (azaz: a folyamatosan ellopott zászlókat folyamatosan sikerült pótolni). A vendéglátóipar szerény hálózatfejlesztéssel tudott hozzájárulni a fesztivál sikeres lebonyolításához. Csak szárazáruból nem tudta az igényeket folyamatosan kielégíteni a kereskedelem, és a savanyú tejek okoztak gondokat, alapvető élelmiszerekből, üdítőkből, sörökből nem volt hiány. Valamivel kevesebbszer károsították meg a vásárlókat, javult valamelyest a kiszolgálás kulturáltsága, „de nem lehetünk elégedettek a helyzettel”. A propaganda (mí szívesebben mondjuk azt, hogy a normális tájékoztatás) e téren is hiányos volt: a vendégek nem tudták, hogy az előadások után mely vendéglátó egységek tartanak nyitva.

Papp Gyula tanácselnök és *Müller Józsefné* tanácselnök-helyettes arról is tájékoztatták a bizottság tagjait, hogy a főnti gyorsmérleg mellett az idén a fesztiválrendezés és lebonyolítás tapasztalatainak mélyebb elemzésére is készülnek. Megvizsgálják a fesztivál tartalmát, szerkezetét, az események időbeli eloszlását abból a célból, hogy a rosszabb finansziális feltételek között is ésszerűbben, szervezettebben, a változó igények szerint és a minőség megőrzésének igényével lehessen megtartani a további fesztiválokat. Az biztos, mondta *hogy a felhasznált pénzt a fesztivál „megtermeli”*. A sajátos magyar gazdálkodási viszonyok közepette mégsem derül ki pontosan, mit hoznak a rendezvények a város konyhájára, és azt sem lehet soha előre tudni, hogy ebből mennyi a következő évben a fesztiválcélokra beforogatható összeg. Önálló (valuta)gazdálkodási jog hiányában nem lehet előre tervezni, következésképpen nem lehet szélesebb (nemzetközi) hatókörű propagandát sem kifejteni.

S. E.

Tervek az iskolafejlesztésre

A tanmeneti, óratervi költések feloldása, az iskolák teljes körű önállósága, a nyelvi kommunikációs képesség fejlesztése, az esztétikai nevelés kiterjesztése — mindez évek óta viták, pedagógiai tanácskozások visszatérő gondolata, és javaslatként ezt fogalmazza meg az a közelmúltban készült program is, amely az alapfokú oktatás korszerűsítését szorgalmazza.

Ez a Művelődési Minisztériumban kidolgozott szakmai program nem újabb tantervi reformot jelent, hanem egyfajta útmutatóul szolgál a folyamatos fejlesztéshez és megújuláshoz. A program kiindulópontja: változtatni kell az általános iskolában eltorzult tantervi arányokon. Erre már egy korábbi, 17 országra kiterjedő reprezentatív vizsgálat adatai ráirányították a szakemberek figyelmét. A felmérésből kiderült ugyanis,

hogy a magyar általános iskola teljesítménye igen nagy eltéréseket mutat az egyes műveltségi területeken. A természettudományos és a matematikai műveltség terén az átlagosnál jobbakk mutatók, míg az olvasásmegértés, az anyanyelvi és kommunikációs képességek tekintetében a nemzetközi átlagnál jóval gyengébbek az eredmények.

A programban vázolt elkötelezettségek szerint tehát a hangsúlyt a nyelvi-kommunikációs képességfejlesztésre kell helyezni, hiszen ez egyáltalán mindenfajta ismeretszerzés alapfeltétele is. A különböző kísérletek révén ma már az iskolák rendelkezésére áll a Zsolnai-féle nyelvi, irodalmi, kommunikációs módszer, amellyel a képességfejlesztés nagy hatásokkal megvalósítható. A Zsolnai-féle nevelési program az új oktatási törvényvel egyidejűleg lett választható alternatív tanterv az

általános iskolákban. Ennek ellenére még csak néhány iskolában folyik az oktatás az új tanterv és tankönyvek alapján.

A természettudományos és az úgynevezett humán tárgyak helyes tantervi arányának megteremtése mellett fontos feladat — hangsúlyozza a fejlesztési program — az esztétikai nevelés, s ezen belül különösen a vizuális és a zenei oktatás óraszámának növelése. Kiemelten kell kezelni a jövőben a gyerekek testi nevelését is. A cél: a heti három órás testnevelésről áttérni a mindennapos testedzésre. Ehhez viszont szorosan kapcsolódik a tárgyi feltételrendszer, azaz újabb tornatermeket kell építeni. Az elkövetkezendő öt évben 500 új tornaterem megépítését tervezte a kormányzat, ám ez — a növekvő építőanyagárak mellett — előreláthatóan nem valósítható meg.

A Somogyi Könyvtár nyitva tartási rendje

A Somogyi Könyvtár ismét a régi nyitva tartási rend szerint várja az érkezőket. E szerint hétfőn, kedden, szerdán és pénteken délelőtt 10-től este 7-ig, csü-

törtökön délután 1 órától 7 óráig, szombaton pedig 10-től délután 4 óráig keresztek fel az érdeklődők a könyvtárat

Vízi erőművek

Jugoszláviában hét erőműből álló lánc létesítését kezdték meg a Száván, s a későbbiekben további 17 építését tervezik a felső folyásánál. Az első szakaszban épülő, hét egységből álló erőműlánc tagjai egyenként 34 megawatt teljesítményűek lesznek.